

Marian GHERMAN,

doctor în drept, conferențiar universitar,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Eugeniu PETERSCHI

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRAȚIUNII DE FALSIFICARE A PROBELOR

Rezumat

În prezentul articol științific am stabilit și determinat sediul de incriminare a faptei de falsificare a probelor în sistemul infrațiuilor contra justiției, care contribuie nemijlocit la înfăptuirea eronată a acesteia. Falsificarea probelor într-un proces judiciar constă în atestarea unor fapte necorespunzătoare cu adevărului, și anume, a acelor acte care formal sunt veridice, dar conținutul este fals.

Gravitatea falsificării unor probe rezultă și din faptul că pentru realizarea acestei acțiuni se recurge la unele procedee bine gândite, din ce în ce mai rafinate, care îngreunează descoperirea infrațiuunii și a autorului ei.

Cuvinte-cheie: activitate ilicită, documente, ordinea de drept, interes sporit, persoană bine determinată.

Résumé

Dans cet article scientifique, nous avons établi et déterminé la scène de crime pour criminaliser la preuve dans le système de justice pénale, ce qui contribue directement à l'appropriation illicite. La falsification de la preuve dans un processus judiciaire consiste à attester des faits inappropriés à la vérité, c'est-à-dire des actes formellement véridiques mais faux.

La falsification de gravité de la preuve découle du fait que pour ces actions, nous faisons des processus réfléchis, de plus en plus raffinés, ce qui entrave la découverte du crime et de son auteur.

Mots-clés: activité illicite, documents, ordre juridique, intérêt accru, personne bien déterminée.

Introducere. Siguranța statului și relațiile internaționale ale pe care le promovează trebuie apărate față de orice fapte de natură să le aducă atingere.

Legalitatea hotărârilor adoptate de instanțele judecătorești, eficacitatea funcțiilor de ocrotire a normelor juridice și de aplicare a represiunii penale în privința persoanelor care au comis infrațiuuni sunt problemele prioritare pe care trebuie să le rezolve reforma justiției în Republica Moldova. În același timp, existența unei puteri judecătorești independente și imparțiale reprezintă un atribuit inerent al unui stat, fără de care nu poate fi construită o societate democratică.

Conceptul de *justiție* își are originea în sistemul de drept latinesc, care în traducere este înțeleasă în două sensuri: ca expresie a unei aprecieri morale și ca activitate a instanțelor judecătorești.

Metode aplicate și materiale utilizate. La elaborarea articolului au fost utilizate diverse metode de cunoaștere, cum ar fi: metoda formal-juridică, analiza, sinteza, logica și analiza comparată. Metodele general-științifice de abordare logică

și de sistem, precum și metoda istorico-juridice au permis evidențierea principalelor tendințe și legități ale obiectului de studiu. Materialele cercetării sunt constituite în special din operele autorilor români și autohtoni, precum și din Codul penal al Republicii Moldova în vigoare.

Rezultate obținute și discuții. Noțiunea „drept”, ca și noțiunea „justiție” au generat numeroase și însemnate discuții în care cea din urmă este considerată uneori ca fiind sinonim sau echivalent al dreptului, iar alteori ca un element distinct de acesta și superior. Sub un anumit aspect, justiția constă în conformarea la o lege, deși, pe de altă parte, se afirmă că legea trebuie să fie conformă cu justiția. Legea care se recunoaște, pe de o parte, ca un criteriu al justului și injustului, poate fi, la rândul său – și prin aceasta ea apare mai mult ca un fapt de ordine empirică – supusă unei judecăți de același fel. Totodată, într-un anumit sens, justiția se confundă cu juridicitatea și deci cu dreptul, întrucât, formal, dreptul este întotdeauna *justi et injusti regula*. În același timp, se știe că între justiție și drept există posibilitatea unei antiteze, deoarece odată oarecare experiența juridică poate să intre în conflict cu exigența absolută căreia îi dă expresie o normă a dreptului.

Noțiunea de justiție are mai multe sensuri, două dintre acestea fiind legate în mod direct de studiul organizării judiciare:

1) într-o primă accepțiune, justiția este o funcție – funcția de a judeca, de a decide asupra conflictelor ivite între diferitele subiecte de drept prin aplicarea legii. În acest sens, se spune că judecătorul înfăptuiește justiția. Într-o astfel de viziune, justiția este o prerogativă suverană care aparține statului;

2) într-o a doua accepțiune, prin justiție se înțelege ansamblul activităților prin a căror contribuție, directă sau indirectă, se poate exercita funcția judiciară.

Prin „fals”, în sensul cel mai larg al acestei noțiuni, se înțelege orice alterare a adevărului. Faptele de alterare a adevărului sunt numeroase și variate [6, p. 35].

Fapta infracțională, ca act de conduită individuală, nu poate fi orientată împotriva tuturor relațiilor sociale dintr-o dată, ea vizând anumite valori sau relații sociale determinate, caracterul antisocial al acesteia derivând din faptul că ea lezează sau pune în pericol o parte sau un fascicol din valorile sau relațiile de a căror integritate depinde, până la urmă, existența și buna desfășurare a vieții sociale în ansamblul ei [5, p. 171].

Falsificarea probelor reprezintă un pericol social, deoarece, pe de o parte, aduce atingere încrederii publice în activitatea organelor de drept, iar pe de altă parte, produce pagube și orientează activitatea organelor de drept într-o direcție necorespunzătoare de aplicare a legii.

Ceea ce este specific pentru infracțiunile de fals în probe este împrejurarea că înșelarea încrederii publice se realizează prin produsul activității infracționale. Aceste lucruri care constituie prin ele însele proba adevărului se bucură obiectiv de încrederea generală, independent de persoana care a efectuat acea activitate. Cu alte cuvinte, în cazul infracțiunilor de fals, alterarea adevărului, deși se realizează printr-o activitate ilicită a persoanei, rezultatul acestei activități, și anume înșelarea încrederii publice, se obține prin produsul activității făptuitorului și nu prin activitatea propriu-zisă a persoanei care a realizat produsul menționat.

Plecând de la constatările menționate mai sus, putem preciza că *obiectul juridic generic al infracțiunilor contra justiției îl formează totalitatea relațiilor sociale ce sunt condiționate de protejarea funcției principale de jurisdicție, exercitată de către organele judecătorești, precum și de funcțiile complementare de urmărire penală și de executare a hotărârilor judecătorești și a măsurilor judiciare, care în ansamblu concurează la îndeplinirea justiției.*

De aici reiese că obiectul juridic special principal al infracțiunii de falsificare a probelor îl constituie relațiile sociale a căror existență și normală desfășurare sunt condiționate de protejarea justiției și a organelor care o îndeplinesc.

În opinia autorilor Sergiu Brînză și Vitalie Stati, *obiectul juridic special* al infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.310 CP RM [1] îl constituie relațiile sociale cu privire la autenticitatea probelor în procesul civil.

Obiectul juridic special al infracțiunii specificate la alin.(2) art.310 CP RM [1] îl constituie relațiile sociale cu privire la autenticitatea probelor în procesul penal.

Obiectul imaterial al infracțiunii incriminate la art.310 alin.(1) CP îl reprezintă elementele din care sunt fabricate probele false în procesul civil. La rândul lor, probele false în procesul civil constituie **produsul** infracțiunii specificate la alin.(1) art.310 CP al Republicii Molodva.

Obiectul imaterial al infracțiunii examinate, alin. (2) art. 310 CP RM, îl reprezintă elementele din care sunt fabricate probele false în procesul penal. Cât privește probele false în procesul penal, acestea constituie **produsul** infracțiunii prevăzute la alin. (2) art. 310 CP RM [3, p. 692-696].

Latura obiectivă reprezintă procesul de atentare prejudiciabilă și ilegală la interesele ocrotite de lege, aspectul exterior al acestora, din punctul de vedere al desfășurării consecutive a acelor fenomene și evenimente, care încep cu acțiunea sau inacțiunea prejudiciabilă și se consumă cu survenirea consecințelor infracționale.

Într-o opinie se susține că *latura obiectivă a infracțiunii constituie aspectul exterior al comportării social periculoase, care se exprimă prin cauzarea, provocarea unui pericol sau a daunelor pricinuite relațiilor sociale* [2, p. 97].

Latura obiectivă a infracțiunii de falsificare a probelor se formează sub influența conștiinței și voinței subiectului infracțiunii, fiind întruchipată în realitate, ea reprezintă conținutul atitudinii psihice a făptuitorului față de cele comise.

Atunci când infracțiunea de falsificare a probelor este săvârșită printr-o acțiune, aceasta este o formă activă a conduitei omului, comportare conștientă și volitivă prin săvârșirea unui act pe care legea îl interzice. Începerea și consumarea acțiunilor prejudiciabile ale infracțiunii de falsificare a probelor depinde de momentul introducerii în procesul penal a datelor și probelor false.

Astfel, este necesar de menționat că „latura obiectivă a infracțiunii specificate la alin. (1) art. 310 CP RM constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de falsificare a probelor.

Se are în vedere acțiunea de denaturare a adevărului. Falsificarea se poate efectua prin orice mijloace susceptibile de a produce o contrafacere a unei probe. După caz, prin *falsificarea probelor* se înțelege fie contrafacerea probelor, fie modificarea conținutului unor probe autentice.

Falsificarea probelor în procesul civil cunoaște următoarele modalități faptice:

1) *Falsificarea actelor procedurale*, formele de exprimare sunt contrafacerea sau alterarea.

2) *Falsul în declarații*, se are în vedere declarația necorespunzătoare adevărului, făcută în fața unei autorități competente să ia parte la un proces civil. În alte împrejurări – dacă declarația necorespunzătoare adevărului se face unui organ competent în vederea producerii unor consecințe juridice, pentru sine sau pentru o terță persoană, atunci când, potrivit legii sau împrejurărilor, declarația servește pentru producerea acestor consecințe – răspunderea va fi aplicată nu conform alin. (1) art. 310 CP RM, dar conform art. 352¹ CP RM.

3) *Falsul privind identitatea*, făptuitorul se prezintă sub o identitate falsă, pentru a induce în eroare autoritatea competentă și pentru a lua parte la un proces civil, substituindu-se altcuiva.

Infrațiunea specificată la alin.(1) art. 310 CP RM este o infrațiune formală și se consideră consumată din momentul falsificării probelor, indiferent dacă acestea au fost admise ulterior sau dacă au fost puse la baza unor acte procedurale.

Latura obiectivă a infrațiunii prevăzute la alin.(2) art. 310 CP RM constă în *fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de falsificare a probelor în procesul penal* [3, p. 692-696].

Realizarea acțiunilor laturii obiective la art. 310 (2) și componența acesteia este identică cu precizările menționate *supra*, la art. 310 (1), cu ajustările de rigoare în domeniul falsificării probelor în cadrul procesului penal al Republicii Moldova.

Falsificarea probelor este făcută nu doar cu intenția de a schimba calitatea unei probe, ci și de a induce în eroare părțile în proces și instanța de judecată sau organele de urmărire penală prin impunerea unei probe false ca fiind veridică. Motivele falsificării probelor sunt diverse.

Latura subiectivă a infrațiunii reprezintă un proces ce decurge în psihicul infractorului, conține momentul intelectual (conștiința), momentul volitiv (voința) și cel emoțional, care se dezvoltă prin semne juridice ca vinovăția, motivul și scopul făptuitorului în momentul săvârșirii infrațiunii.

Latura subiectivă cuprinde acele elemente de natură spirituală din conținutul infrațiunii care leagă fapta materială de autorul ei, aceasta, de fapt, caracterizează întreaga activitate psihică a persoanei legată de săvârșirea faptei infracționale, care, la rândul său, este alcătuită din elemente intelective și volitive.

Referindu-ne la infrațiunea de falsificare a probelor în ambele sale modalități normative prevăzute de art.310 alin.(1) și art. 310 alin.(2), putem menționa că elucidarea corectă a aspectului subiectiv al acestei infrațiuni are o însemnătate pragmatică deosebită pentru încadrarea juridică corectă a faptei, ca premisă indispensabilă pentru activitatea de transpunere în viață a prevederilor legale.

În literatura juridică majoritatea autorilor recunosc că latura subiectivă a infrațiunii de falsificare a probelor se exprimă prin intenție directă [4, p. 453].

Motivele infrațiunii examinate pot fi exprimate prin: năzuința de a obține unele avantaje nepatrimoniale, egoism, compătimitate, interesul material, sentimentul de solidaritate interpretat eronat ș.a.

Orice infracțiune ca fenomen social se manifestă prin conduita oamenilor fie persoane fizice, fie juridice. Potrivit art. 21 CP RM sunt pasibile de răspundere penală persoanele fizice responsabile care au atins o anumită vârstă și persoanele juridice care desfășoară activitatea de întreprinzător.

Din perspectivă juridico-penală, subiectul infracțiunii este persoana care săvârșește nemijlocit infracțiunea sau participă la săvârșirea ei. Însă subiectul trebuie să îndeplinească și anumite condiții cum ar fi: vârsta, responsabilitatea și să posedez anumite calități.

Subiectul infracțiunii analizate, art. 310 (1) CP RM, este persoană fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani.

În plus, subiectul trebuie să aibă calitatea specială de participant la procesul civil sau de reprezentant al acestuia.

Referitor la alin.(2) art. 310 CP RM, subiectul acesteia la fel este persoană fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani și care are calitatea specială de persoană care efectuează urmărirea penală, procurorul sau apărătorul admis în procesul penal [3, p. 692-696].

În final, putem preciza că accepțiunea dată falsului de probe într-un proces judiciar este în general comună pentru toate formele de manifestare a acestuia. Cadrul studiului respectiv impune doar unele precizări scurte cu privire la aspectul ce ține de analiza falsului de probe din punct de vedere juridico-penal.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009.
2. Borodac Alexandru, Drept penal. Partea generală. Chișinău, 1994.
3. Brînza Sergiu, Stati Vitalie, Drept penal. Partea Specială, vol. II, Chișinău, Ed. (F.E.-P. „Tipografia Centrală”), 2011.
4. Brânză S., Ulianovschi X., Stati V., Drept penal. Partea specială. Chișinău, Ed. Cartier, 2005.
5. Giurgiu N., Drept penal general, doctrină, legislație, jurisprudență, ediția a II-a revăzută și adăugită, Iași, Ed. Contes, 2000.
6. Stoica O.A., Despre răspunderea penală pentru falsul în acte, București, 1960.